

Informacija o aktivnostima na realizaciji projekata iz oblasti energetske efikasnosti za period januar-jun 2024. godine

U cilju upoznavanja Vlade Crne Gore sa aktivnostima na realizaciji projekata iz oblasti energetske efikasnosti, koji se finansiraju po osnovu međunarodnih kredita i iz Budžeta Crne Gore, Ministarstvo energetike i rudarstva je pripremilo informaciju o realizaciji:

1. Namjenskih projekata za unapređenje energetske efikasnosti u javnim objektima
 - 1.1. Energetska efikasnost u Crnoj Gori - druga faza (MEEP 2),
 - 1.2. Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama (PEEPB) i
2. Programa podrške za unapređenje energetske efikasnosti u sektorima potrošnje energije

1. Namjenski projekti za unapređenje energetske efikasnosti u javnim objektima

1.1. Energetska efikasnost u Crnoj Gori - druga faza (MEEP 2)

Vlada Crne Gore je dobila zajam od Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD) u cilju finansiranja projekta "Energetska efikasnost u Crnoj Gori-druga faza " (u daljem tekstu MEEP 2). Implementacija MEEP 2 je započela 1. septembra 2018. godine, i planirana je da traje do 30.06.2025. godine.

Vrijednost kredita od IBRD je 6 miliona €, a 2,5 miliona € je kofinansiranje od strane države Crne Gore.

U okviru MEEP 2, planirane su sljedeće aktivnosti:

- unapređenje energetske karakteristika 18 objekata zdravstvenog sistema,
- uspostavljanje monitoring sistema za praćenje nivoa komfora u zdravstvenim objektima, kroz praćenje potrošnje energenata i vode, i
- kreiranje održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru. Održivi sistem finansiranja, omogućiće da se nakon realizacije druge faze projekta, radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u ostalim zdravstvenim objektima, finansiraju iz ušteda ostvarenih u adaptiranim zdravstvenim objektima.

U realizaciji MEEP 2 učestvuju Ministarstvo energetike i rudarstva i Ministarstvo zdravlja. Ministarstvo zdravlja je odgovorno za implementaciju mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim ustanovama, dok je Ministarstvo energetike i rudarstva odgovorno za koordinaciju projekta i obezbjeđivanje podrške Ministarstvu zdravlja.

Od početka realizacije MEEP 2, završeni su radovi na 9 zdravstvenih objekata, a u toku je izvođenje radova na 5 zdravstvenih objekata.

U okviru projekta Energetska efikasnost u Crnoj Gori - druga faza (MEEP 2) u periodu od 1. januara 2024. do 1. juna 2024. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- U toku je izvođenje radova na 5 zdravstvenih objekata. i to: domovi zdravlja u Podgorici-Blok V, Mojkovcu i Danilovgradu; Opšta bolnica u Nikšiću (glavna zgrada-građevinsko zanatski radovi) i Zdravstvena stanica Žabljak. Vrijednost ugovora iznosi 1.887.466,01 €.

- Objavljen je tender i završena je evaluacija za izbor izvođača radova na objektima Opšte bolnice Nikšić (Glavna zgrada (mašinski, elektro i radovi koji nisu EE), Psihijatrijsko odjeljenje i Dječiji dispanzer) i Dom zdravlja Podgorica-Konik. Vrijednost izabrane ponude je 1.195.217,93 €. U toku je priprema za potpisivanje Ugovora.
- Dana 8.marta, objavljen je tender za izbor izvođača radova na objektima Dom zdravlja Herceg Novi i Dom zdravlja Bar. Nakon javnog otvaranja ponuda 15. aprila 2024.godine, započeta je evaluacija pristiglih ponuda, koja je i dalje u toku. Očekuje se završetak evaluacije do kraja jula 2024. godine.

1.2. Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama (PEEPB)

Projekat pod nazivom „Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama” se realizuje po osnovu Ugovora o kreditu i Ugovora o grantu, potpisanim sa KfW bankom, u decembru 2019. godine, i Posebnog ugovora, potpisanog u avgustu 2020. godine. Za potrebe implementacije projekta obezbijedena su sredstva iz kredita KfW banke u iznosu od 45 miliona eura i iz donacije Evropske unije (WBIF-REEP Plus) u iznosu od 4,7 miliona eura. Takođe, planiran je i sopstveni doprinos u iznosu od 10 miliona eura.

Cilj projekta je poboljšanje energetske efikasnosti u odabranim administrativnim zgradama, obrazovnim i socijalnim ustanovama, kao i pružanje podrške u ispunjavanju obaveza propisanih Zakonom o efikasnom korišćenju energije, a koje su proizašle iz EU direktiva. Osim navedenog, rezultati projekta će doprinijeti postizanju ciljeva smanjenja emisije gasova sa efektom staklene bašte i postizanju planiranog nacionalno određenog doprinosa. Takođe, očekuje se i pozitivan uticaj na upošljavanje domaćih građevinskih i konsultantskih firmi, što treba da doprinese održavanju kontinuiteta njihovih prihoda, kao i očuvanju postojećih i stvaranju novih radnih mjesta.

Za implementaciju programa zaduženo je Ministarstvo energetike i rudarstva u saradnji sa Ministarstvom finansija, Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija i Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Upravom za državnu imovinu.

U periodu od 1. januara do 1. juna 2024. godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- Ukupno je dostavljeno 15 Detaljnih energetskih pregleda, preostalo je još 6.
- Potpisan je ugovor sa izvođačem radova na izgradnju objekata iz klastera I (objekat H, Dom za stare „Grabovac“ u Risnu). U toku su pripremne aktivnosti za uvođenje izvođača u posao. Vrijednost ugovora na izgradnji Doma starih u Risnu iznosi 6.566184,47 € bez PDV-a. Rok za izvođenje radova je 18 mjeseci od dana uvođenja izvođača u posao.
- Završeni su radovi na adaptaciji objekata iz klastera III (JU Gimnazija „25.maj“ Tuzi, JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Nikšić i OŠ „Njegoš“ Kotor) kao i postavljanje fotonaponskih panela na objektu JPU „Naša Radost“ Herceg Novi.
- Završena je izrada tehničke dokumentacije za objekte iz klastera IV (JU OŠ “Vuk Karadžić” Berane, JU OŠ “Vladislav Ribnikar” Bijelo Polje i JU OŠ “Risto Ratković” Bijelo Polje). Upućen je zahtjev za dostavljanje ponuda izvođačima koji su se zadovoljili predkvalifikacioni postupak.

- Završena je izrada Glavnih projekata iz klastera VI (JU OŠ “Lovćenski partizanski odred” Cetinje, JU Gimnazija “Petar Lubarda” Cetinje, JU OŠ “Jugoslavija” Bar i JU OŠ “Srbija” Bar); Upućen zahtjev za dostavljanje ponuda izvođačima koji su zadovoljili predkvalifikacioni postupak.
- Završena je realizacija Faze 2 projekta na uspostavljanju Centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnom sektoru u okviru koje je predviđena implementacija naprednog sistema monitoringa u 37 javnih objekata. Takođe su započete aktivnosti na realizaciji Faze 3 projekta u okviru koje je planirana implementacija naprednog monitoringa potrošnje energije i vode u 150 javnih objekata;
- Završena je Troškovno-optimalna analiza minimalnih zahtjeva energetske efikasnosti u saradnji sa Institutom za građevinsku fiziku Fraunhofer iz Štutgarta. Na osnovu rezultata navedene analize pripremljeni su inovirani propisi kojim se uređuju minimalni zahtjevi energetske efikasnosti zgrada i sertifikovanje energetske karakteristika zgrada koji su usvojeni u maju 2024. godine;
- Donijeta je odluka da se umjesto nove administrativne zgrade za potrebe državnih organa izgradi Studentski dom na Cetinju. Nastavak aktivnosti vezanih za ovaj dio projekta planiran je nakon ugovaranja konsultantskih usluga.

2. Programi podrške za unapređenje energetske efikasnosti u sektorima potrošnje energije

Nakon više nego uspješne realizacije programa, a koji su podrazumijevali obezbjeđivanje atraktivnog i održivog finansijskog mehanizma u cilju primjene mjera energetske efikasnosti u domaćinstvima putem beskamatnih kredita, Ministarstvo energetike i rudarstva je u saradnji sa drugim institucijama pripremlilo 4 programa podrške koji su namijenjeni domaćinstvima, sektoru turizma i sektoru i prerađivačke industrije. Finansiranje programa je podržano iz paketa podrške Evropske komisije za prevazilaženje energetske krize u ukupnom iznosu 13 miliona eura.

2.1. Program za podsticanje energetske efikasnosti u domaćinstvima

Program za podsticanje energetske efikasnosti u domaćinstvima, je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore od 18. aprila 2024 godine, i isti je iniciran je od strane Ministarstva energetike i rudarstva po uzoru na programe koje je u prethodnom periodu sprovodilo resorno ministarstvo (Energetski efikasan dom, Energy Wood i sl.). U prethodnom periodu kroz slične programe podršku je dobilo više od 2000 domaćinstava.

Cilj Programa je povećanje energetske efikasnosti u sektoru domaćinstava, sa akcentom na unapređenje kvaliteta vazduha u urbanim sredinama naročito u sjevernom i centralnom regionu. Stoga je prilikom koncipiranja Programa, odnosno određivanja nivoa podsticaja, posebno uzeto u obzir stanje kvaliteta vazduha u pojedinim opštinama, kao i indeks razvijenosti jedinica lokalnih samouprava.

Imajući u vidu značaj i ulogu Fonda za zaštitu životne sredine (Eko-fonda) u sprovođenju programa i projekata iz domena energetska efikasnosti i obnovljivih izvora energije kao i zaštite životne sredine i klimatskih promjena, a shodno ostvarenim rezultatima u

prethodnom periodu, Eko fond će biti implementaciono tijelo ovog programa. Program će se realizovati u bliskoj saradnji sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) koji će pružiti tehničku podršku Eko fondu naročito u dijelu kontrole realizacije mjera energetske efikasnosti na terenu i monitoringa namjenskog trošenja sredstava.

Finansijski okvir i struktura podrške

Za realizaciju Programa za podsticanje energetske efikasnosti u domaćinstvima obezbijedeno je 8.800.000 €, od čega:

- 8.000.000 € preko Instrumenta za pretpristupnu pomoć – IPA III, Paket direktne budžetske podrške Evropske komisije (EK) Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize.
- 300.000 € iz budžeta opštine Pljevlja,
- 500.000 € iz sredstava Eko fonda.

Program za podsticanje energetske efikasnosti u domaćinstvima podrazumijeva realizaciju sljedećih aktivnosti:

- Komponenta 1: Podrška na implementaciji mjera energetske efikasnosti u individualnim stambenim objektima, sa ukupnim budžetom u iznosu 7.500.000 €, od čega:
 - o 1.700.000 € za podršku domaćinstvima u opštini Pljevlja i
 - o 5.800.000 € za podršku domaćinstvima u ostalim opštinama u Crnoj Gori.
- Komponenta 2: Podrška na unapređenju energetske karakteristika omotača kolektivnih stambenih zgrada u Opštini Pljevlja, sa ukupnim budžetom u iznosu 1.100.000 €;
- Upravljanje programom i organizaciju promotivnih aktivnosti u iznosu 200.000 €.

Prihvatljive aktivnosti u okviru Programa i nivo podsticaja

U okviru Komponente 1: Podrška na implementaciji mjera energetske efikasnosti u individualnim stambenim objektima moguće je finansirati realizaciju jedne ili više mjera energetske efikasnosti sa nivoom podsticaja 20-70%:

U okviru Komponente 2: Podrška na unapređenju energetske karakteristika omotača kolektivnih stambenih zgrada u Opštini Pljevlja moguće je finansirati radove na ugradnji toplotne izolacije spoljašnjih zidova. Nivo podsticaja za realizaciju ove mjere iznosi 85%.

Ministarstvo energetike i rudarstva i Eko-fond su 22.4.2024. godine potpisali Sporazum o saradnji u cilju implementacije "Programa za podsticanje energetske efikasnosti u domaćinstvima". Javni poziv za izbor kvalifikovanih izvođača radova u okviru ovog programa je objavljen 20.5.2024. godine. Nakon evaluacije pristiglih prijava koja je u toku, steći će se uslovi da bude raspisan i Javni poziv za građane u cilju nastavka uspješne realizacije svih aktivnosti predviđenih programom (planirano sredinom jula tekuće godine).

2.2. Programi za podsticanje energetske efikasnosti u sektoru turizma

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 30.5.2024. godine, usvojila **Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji**. Za realizaciju ovog Programa obezbijeđeno je 3 miliona eura iz paketa direktne budžetske podrške Evropske komisije Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize.

Predviđeni broj korisnika Programa je do 30 hotela, a implementaciono tijelo ovog Programa je Eko fond.

Programom je predviđeno uspostavljanje finansijskog mehanizma za unapređenje energetske efikasnosti i povećanje upotrebe dostupnih izvora obnovljive energije od strane hotelskih objekata, a što će doprinijeti povećanju kvaliteta pruženih usluga. Jačanjem sponse energetske efikasnosti i inovacija, kroz predmetni Program doprinosi se smanjenju potrošnje energije, smanjenju energetskog intenziteta i smanjenju emisija ugljen dioksida. Na taj način, stvaraju se pretpostavke i za efikasnije korišćenje resursa (cirkularna ekonomija), kao i za dalji razvoj sektora turizma povećanjem kvaliteta usluga kroz primjenu inovativnih tehnologija, čime se stvara dodatna vrijednost turističkog proizvoda.

Vlada Crne Gore je na istoj sjednici usvojila i **Program za podsticanje energetske efikasnosti u objektima koji pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu i seoskom domaćinstvu**. Za realizaciju Programa obezbijeđeno je 500.000 €, iz paketa direktne budžetske podrške Evropske komisije (EK) Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize. Za implementaciju Programa je odgovoran Eko fond.

Cilj Programa je povećanje energetske efikasnosti u sektoru turizma, odnosno u objektima koji pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu i seoskom domaćinstvu, sa akcentom na smanjenju potrošnje energije i pratećih troškova, smanjenju emisija ugljen dioksida, unapređenju kvaliteta vazduha, boljem korišćenju resursa, kao i unapređenju komfora i nivoa kvaliteta smještaja u objektima.

U cilju implementacije namjenskih programa za podsticanje energetske efikasnosti u sektoru turizma, Ministarstvo energetike i rudarstva, Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i Fond za zaštitu životne sredine (Eko-fond) su 4.6.2024. godine, potpisali Sporazum o saradnji. Realizacija daljih aktivnosti podrazumijeva objavljivanje Javnih poziva za izvođače radova i za korisnike u okviru ovih programa od strane Eko-fonda, a što je planirano za sredinu jula tekuće godine.

2.3. Program za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji

U okviru međuresorne saradnje Ministarstva ekonomskog razvoja, Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija i Ministarstva energetike i rudarstva kreiran je **Program za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji** koji implementira Fond za inovacije. Program je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore od 03. avgusta 2023. godine.

Cilj Programa je da se mikro, malim i srednjim preduzećima iz sektora prerađivačke industrije obezbijedi bespovratna podrška za investicije u unapređenju proizvodnog procesa i uvođenja inovativnih rješenja i novih tehnologija koje će dovesti do poboljšanja energetske efikasnosti i povećanja upotrebe dostupnih obnovljivih izvora energije. Implementacijom Programa doprinosi se smanjenju potrošnje energije, smanjenju energetske intenziteta, smanjenju emisija ugljen-dioksida, boljem korišćenju resursa, smanjenju troškova proizvodnje, razvoju proizvoda i usluga sa većom dodatnom vrijednošću, povećanju inovacionih kapaciteta preduzeća i kvaliteta proizvoda.

Za implementaciju Programa obezbijedeno je 1 mil € iz sredstava Ministarstva ekonomskog razvoja, a iz sredstava budžetske podrške Evropske komisije Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize su u januaru 2024. godine opredijeljena dodatna sredstva u iznosu od 1,5 miliona €.

Nivo podrške predviđen za preduzeća u okviru Programa je 80%. Najniži iznos sredstava bespovratne podrške koji se dodjeljuje preduzeću je 80.000 €, a najviši 200.000 €. Na ovaj način će mikro, mala i srednja preduzeća iz sektora prerađivačke industrije dobiti bespovratnu podršku, koja će uz dodatno, minimalno ulaganje od strane privrednog subjekta, imati direktne efekte na njihovo poslovanje, posebno na planu boljeg korišćenja resursa, uštede energije, unapređenja i inoviranja postojećih proizvodnih kapaciteta i procesa proizvodnje, kao i na planu boljeg upravljanja i optimizacije potrošnje energije u preduzeću.

Nakon sprovedenog javnog poziva i procedura odabira predviđenih Programom, 7 projekata se nalazi u završnoj fazi ugovaranja sa ukupnom vrijednošću ugovora 1.289.479 € (sufinansiranje Fonda za inovacije).

Ministarstvo ekonomskog razvoja je u budžetu za 2024. godinu planiralo dodatnih 1.2 miliona eura za nastavak implementacije Programa.